

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОЛОДІЖНА РОБОТА»



Рівень освіти	бакалавр
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	4- й семестр (3 – 4 чверть)
Кількість кредитів	5,5 кредитів ЄКТС (165 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень 3 – 4 чверті
практичні:	2 години на тиждень 3 – 4 чверті
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:



Викладачі:

Бородін Євгеній Іванович

д. і. н., професор, професор кафедри, директор навчально-наукового інституту державного управління

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Borodin/Borodin.php>

E-mail: Borodin.Ye.I@nmu.one

1. Анотація до курсу

Під час вивчення дисципліни «Молодіжна робота» ви ознайомитеся з характеристиками молоді як об'єкта та суб'єкта молодіжної роботи, інструментами молодіжної роботи, інституційним забезпеченням та основними напрямками молодіжної роботи, сучасними тенденціями розвитку практичної діяльності фахівців у цій сфері, а також з підходами до молодіжної роботи в діяльності ООН, Європейського Союзу та Ради Європи.

Змістовне наповнення курсу націлене на підготовку фахівців соціальної роботи, здатних вчасно реагувати на сучасні зміни в молодіжній сфері, професійно виконувати завдання соціальної роботи з урахуванням сучасних тенденцій розвитку молодіжної політики.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей у сфері молодіжної роботи на основі засвоєння знань щодо ідей, принципів, заходів, основних тенденцій, форм та методів молодіжної роботи, принципу участі молоді й вироблення вмінь із застосуванням цих підходів у практичній діяльності.

Завдання курсу:

- **знати і розуміти:** підходи до розгляду молоді як об'єкта та суб'єкта молодіжної роботи, концептуальні положення молодіжної роботи в Україні, стратегічне бачення сучасної молодіжної роботи, засади програмотворення у молодіжній сфері, основні напрями формування та реалізації молодіжної роботи в Україні, сутність нормативно-правового забезпечення молодіжної роботи; стратегічні та програмні документи ООН стосовно молоді, концептуальні документи, інфраструктуру, механізм спільного управління в молодіжній політиці Ради Європи;
- **вміти:** застосовувати знання щодо критеріїв ефективності і результативності молодіжної роботи, інфраструктури, інструментів молодіжної роботи, оцінки молодіжного законодавства, механізмів та інструментів активізації участі молоді в процесах формування та реалізації молодіжної роботи, методів молодіжної роботи як важливої частини молодіжної політики.

2. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів

Самостійно *визначати* ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога

Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів

Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей

Застосовувати інструменти участі молоді у плануванні, здійсненні та оцінці молодіжної політики, використовувати відповідні партисипативні методи

Демонструвати знання концептуальних, організаційних та правових засад залучення молодих людей до формування та реалізації молодіжної політики

Обґрунтовувати вибір та застосовувати форми і методи молодіжної роботи, спрямовані на підтримку та розширення можливостей молоді в суспільному житті з метою підсилення впевненості молоді у власних силах

3. Структура курсу

Лекції

1. Концептуальні засади молодіжної роботи.

- 1.1. Поняття «молодіжна робота».
- 1.2. Місце молодіжної роботи в молодіжній політиці.
- 1.3. Молодіжна робота та неформальна освіта.
- 1.4. Моделі молодіжної роботи.

2. Історія молодіжної роботи.

- 2.1. Зародження молодіжної роботи.
- 2.2. Розвиток молодіжної роботи в контексті сучасної молодіжної політики.
- 2.3. Особливості історичного розвитку молодіжної роботи в Україні.

3. Міжнародні та європейські стандарти молодіжної роботи.

- 3.1. Глобальний вимір молодіжної роботи.
- 3.2. Молодіжна робота в Європейському Союзі.
- 3.3. Підходи Ради Європи до розвитку молодіжної роботи.
- 3.4. Інтеграція підходів до молодіжної роботи та Україна.

4. Законодавчі засади молодіжної роботи в Україні.

- 4.1. Молодіжне законодавство та молодіжна робота.
- 4.2. Урядові документи про молодіжну роботу.
- 4.3. Документи молодіжного сектору публічної влади про молодіжну роботу.
- 4.4. Міжсекторальний підхід до законодавчого визначення молодіжної роботи.

5. Інфраструктура молодіжної роботи в Україні.

- 5.1. Суб'єкти молодіжної роботи та молодіжна інфраструктура.
- 5.2. Молодіжні центри.
- 5.3. Молодіжні простори.

6. Професія молодіжного працівника в Україні.

- 6.1. Молодіжний працівник як оплачуваний працівник та волонтер.
- 6.2. Державне регулювання професії молодіжний працівник.
- 6.3. Професійні компетентності молодіжного працівника.

7. Технології, форми та методи молодіжної роботи.

- 7.1. Технології молодіжної роботи.
- 7.2. Форми молодіжної роботи.
- 7.3. Методики молодіжної роботи.
- 7.4. Особливості молодіжної роботи в умовах війни.

8. Цифрова молодіжна робота.

- 8.1. Міжнародні підходи до цифрової молодіжної роботи.
- 8.2. Інструменти цифрової молодіжної роботи.
- 8.3. Напрями розвитку молодіжної роботи в Україні.

9. Підготовка молодіжних працівників в Україні.

- 9.1. Вимоги професійного стандарту до підготовки молодіжних працівників.
- 9.2. Професійні компетентності молодіжного працівника.
- 9.3. Освітній аспект підготовки молодіжних працівників.

Практичні заняття

1. Концептуальні засади молодіжної роботи.

2. Історія молодіжної роботи.

3. Міжнародні та європейські стандарти молодіжної роботи.

4. Законодавчі засади молодіжної роботи в Україні.

5. Інфраструктура молодіжної роботи в Україні.
6. Професія молодіжного працівника в Україні.
7. Технології, форми та методи молодіжної роботи.
8. Цифрова молодіжна робота.
9. Підготовка молодіжних працівників в Україні.
10. Захист есе

2. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

4. Система оцінювання та вимоги

4.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами поточного тестування. Поточна тестова контрольна робота містить 30 тестових запитань (одна правильна відповідь), за кожне питання можна отримати 1 бал. Загалом за поточне тестування отримується **максимум 30 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі здобувачів у практичних заняттях та виконання командного / індивідуального завдання. Передбачено проведення 15 практичних занять (що проводяться в тиждень без контрольних заходів за підсумками чверті). За участь у 15 практичних заняттях (відповіді на запитання, участь у дискусії, презентація окремого питання, що розглядається в межах заняття тощо) здобувач може отримати **30 балів (15*2)**.

Індивідуальне завдання (есе). Обрати тему з переліку, що зазначено нижче для підготовки есе:

1. Актуальні питання молодіжної роботи в моєму регіоні.
2. Актуальні питання молодіжної роботи в моїй громаді.
3. Мій досвід участі в молодіжній роботі.

Тема есе може бути сформульована студентом самостійно за попереднім погодженням її з викладачем.

Есе з дисципліни «Молодіжна робота» є видом самостійної роботи студента.

Робота над есе має такі завдання:

- розвиток мислення студентів (вміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати конкретний матеріал, вміння формулювати висновки);
- розширення кругозору виконавців та поглиблення їхніх знань з конкретної навчальної дисципліни;
- вироблення навичок стисло викладати основний зміст наукової літератури, нормативно-правових документів, інформаційних ресурсів тощо;
- розвиток базисних умінь наукової роботи (дослідницькі вміння, вміння самостійно знаходити джерела інформації, використовувати довідкову літературу, складати список використаної літератури);
- опанування основ писемного мовлення;
- формування пізнавальних умінь, потрібних для оволодіння дисципліною.

При підготовці есе необхідно використовувати сучасні інформаційні джерела, зокрема ресурси мережі інтернет, посилання на які є обов'язковими.

Основні вимоги до оформлення есе:

- обсяг – від 3 до 7 стор. формату А-4 у текстовому редакторі Microsoft Word; шрифт – Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; абз. відступ – 1,25 см; поля – 2 см.;
- структурні елементи есе (титул, вступ, основна частина, висновки, список джерел);
- використана література оформлюється за абеткою в кінці тексту під назвою «Список використаних джерел». У тексті виноска позначаються квадратними дужками із вказівкою в них порядкового номера джерела за списком та через кому – номери сторінки (сторінок), наприклад: [1, с. 45]. Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється з урахуванням розробленого в 2015 році [Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»](#).

Оцінювання есе здійснюється на основі повноти відповідей, самостійності сформульованих думок та висновків.

- 40 балів – тема розкрита повністю, робота характеризується самостійними роздумами, висновками та пропозиціями, оформлена відповідно до вимог;
- 30 балів – тема розкрита повністю, робота характеризується самостійними роздумами, висновками та пропозиціями, однак з певні недоліки в оформленні;
- 20 балів – тема розкрита, однак характеризується формальним підходом, відсутні самостійні висновки та узагальнення, є недоліки в оформленні;
- 10 балів – тема розкрита неповно, характеризується формальним підходом, відсутні самостійні висновки, є недоліки в оформленні;
- 5 балів – тема нерозкрита, відсутні власні висновки, оформлення не відповідає вимогам;
- 0 балів – есе не за предметом дисципліни.

Максимальна оцінка, яку може отримати здобувач за есе 40 балів.

У сумі за практичну частину курсу отримується максимум 70 балів.

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
30	70	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **30 тестових завдань** з чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини з восьми варіантами відповідей, чотири правильних відповідей, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – правильна відповідь надана на 3 з 4 варіантів відповідей;
- 2 бали – правильна відповідь надана на 2 з 4 варіантів відповідей;
- 1 бал – правильна відповідь надана на 1 з 4 варіантів відповідей;
- 0 балів – відповідь не наведена або повністю не відповідає еталону.

Отримані бали за тестові завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

5. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути

виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом часу самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувач вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Посібник з навчального курсу з молодіжної роботи, інформованої про травму, проєкт (2022) / авт. кол.: Н. Боярський, Ю. Єфремова, Н. Матвієнко, О. Черних. Рада Європи, серпень 2022. URL: <https://rm.coe.int/posybnik-trauma-informed-youth-works-ukr-digital-yfduii/1680a8ec2f>
2. У центрі уваги – молодіжна робота. Посібник до Рекомендації СМ/Рес(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу / авт. кол. : Нік Паддісон, Сніжана Бачлія Кнох. URL: <https://rm.coe.int/ukr-youth-work-in-the-spotlight/1680a4bd04>
3. Колекція досвіду молодіжної роботи, що базується на підходах і стандартах Ради Європи, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України / авт. кол.: Л. Кіндрат, Н. Павлик, О. Черних, А. Ескамілья. Рада Європи, квітень 2023. URL: <https://rm.coe.int/experience-collection-27-04-23-4-/1680ab2181>
4. Соціологічні дослідження в молодіжній роботі. Навчально-методичний посібник для фахівців, які працюють з молоддю / авт. кол.: О.Р.Артюх, Є.В.Сірий, І.В.Пеша, Н.В.Тілікіна. Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2021. 90 с. URL: <https://dismp.gov.ua/navchalno-metodichnij-posibnik-dlya-fahivciv-yaki-pracjujut-z-moloddju-sociologichni-doslidzhennya-v-molodizhnij-roboti/>
5. Бородин Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навчальний посібник. 2-ге видання. Дніпро : Грані, 2019. 176 с.
6. Бородин Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навч. посіб. Дніпро : Грані, 2018. 120 с.
7. Молодіжна політика в Україні: навчальний посібник / П. В. Горінов, Р. Г. Драпушко, Н. А. Драпушко, О. Є. Ільюк / за заг. ред. акад., проф. В. П. Андрущенко. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 304 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41069/Horinov_Drapushko_Drapushko_Iliuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Додаткові

1. Вплив війни на молодь в Україні. Авторки: Інна Волосевич, Ірина Когут, Тетяна Жерьобкіна, Юлія Назаренко. Київ. 2023. 77 с. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vplyv-viyny-na-molod-v-ukrayini>
2. Молодіжна робота в Англії: політика, практика та національні професійні стандарти. Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, листопад 2022. URL: <https://rm.coe.int-ukr/1680a9bf41>

3. Система компетентностей для молодіжної роботи (Австрія). Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, листопад 2022. URL: <https://rm.coe.int/-aufzaq-competence-framework-ukr/1680a9bf40>

4. Професійні стандарти 2018. Соціальна робота на вулиці та мобільна робота з молоддю. Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, грудень 2022. URL: <https://rm.coe.int/street-youth-work-germany-ukr/1680a9d97b>

5. Професійні засади соціальної роботи на вулиці з підлітками й (молодими) дорослими, які вживають психоактивні речовини (Німеччина). Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, грудень 2022. URL: <https://rm.coe.int/basics-of-street-social-work-germany-ukr/1680a9d97a>

6. Тарасенко Т. М., Пугач А. М. Соціальний розвиток молоді у сфері вищої освіти: державно-управлінський аспект : монографія. Дніпро : Пороги, 2017. 244 с.

7. Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012–2021 років) / [редкол.: Попатенко М.М., гол. ред. колег.; Бондар Т.В. та ін.]. Київ: ТОВ «Ройлайд», 2021. – 100 с.

8. Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2018 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. Київ, 2019. 107 с.

9. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол. : Жданов І. О., гол. ред. колег., Ярема О. Й. та ін.]. Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. 100 с.

10. Borodin Yevgeniy (2017), Implementing CSYP in Ukraine – Experience and challenges. *Needles in haystacks. Finding a way forward for cross-sectoral youth policy* : Youth Knowledge book № 21. P. 177 – 194. Council of Europe, 2017. URL: <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/Needles-In-Haystacks-WEB.pdf/b63de6f1-9dd6-66e6-9493-d1ed7aed6ec3>.

11. Borodin Yevgeniy. Youth work in Ukraine: from Soviet model to international integration. Williamson Howard, Basarab Tanya (eds). The history of youth work in Europe. Pan-European and transnational youth organisations The overall lessons learned from the history project. 2019. Volume 7. P. 175 – 190. URL:

<https://pip-eu.coe.int/documents/42128013/47261623/PREMS-096319-History-7-WEB.pdf/bb1f0438-5184-836a-fed3-27f793900bad>

12. Бородин Є., Острікова А. Сучасні механізми формування молодіжних структур в органах місцевого самоврядування територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 6. С. 5 – 12.

13. Borodin Ye., Kalashnyk N. (2020), Youth Participation as a Public Policy Instrument at Local Level. Ukrainian Experience. *Urban Policy System in Strategic Perspective: From V4 to Ukraine*. Kamil Glinka (editor). Series Studies in Politics, Security and Society. Vol. 34. pp. 211 – 222.

14. Молодіжна політика, заснована на підходах участі : навчальний посібник для проведення навчання за типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / авт. кол. : А. Донець, К. Зезюліна, Л. Лук'янова та ін. Рада Європи, листопад 2023. 190 с.

15. Тарасенко Т. М. Волонтерська діяльність як пріоритет державної молодіжної політики в Україні. управління та місцеве самоврядування. 2016. № 2 (29). С. 121–129. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_02\(29\)/17.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_02(29)/17.pdf)

16. Слюсар С. Т., Морозюк Н. В. Формування та реалізація лідерського потенціалу молоді об'єднаних територіальних громад України. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 40. С. 31–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_40_7

17. Краснопольська Т. М. Механізм реалізації молодіжної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія : Політичні науки. 2019. № 4. С. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2019_4_9

18. Смокова Г. І. Інститути соціалізації як механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні. *Політичне життя*. 2019. № 2. С. 69–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2019_2_13

19. Краснопольська Т. М. Європейські моделі молодіжної політики та перспективи для України. *Політичне життя*. 2019. № 3. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2019_3_7

20. Ступак О. Особливості соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. Вип. 10. С. 223–234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2019_10_21

21. Глущенко М. О., Степанченко А. В. Національно-патріотичне виховання молоді в сучасному суспільстві. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 29–30. С. 30–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_29-30_13

22. Ярошук І. В. Соціальне та молодіжне будівництво в Україні: правовий аспект. *Держава і право*. Серія : Юридичні науки. 2019. Вип. 84. С. 86–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jurnaukdir_2019_84_9

23. Тілікіна Н. В. Національні показники становища молоді як інструмент моніторингу й оцінки ефективності реалізації молодіжної політики

в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 111–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2019_21_20

24. Біляєв Я. М. Аналіз грантових програм європейського союзу, що сприяють соціальній мобільності молоді. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 137–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2019_21_24

25. Курило Н. О. Погляд молоді з тимчасово окупованих територій на події в Україні 2014–2019 рр. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. № 6(1). С. 16–25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6(1)_4)

26. Ступак О. Технології формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 24. С. 185–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2019_24_41

27. Васильєв А. О. Пріоритетні напрями державної політики щодо соціально-економічного захисту молоді в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2019. Вип. 2. С. 128–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2019_2_18

28. Міненко В. Л., Жадан О. В. Євроінтеграційні тенденції розвитку державної політики зайнятості молоді в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2019. Вип. 2. С. 242–250. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2019_2_31

29. Пеша І. В. Обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи на рівні територіальної громади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 155–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_19-20_26

30. Смокова Г. Державна молодіжна політика в Україні: поняття та сутність. *Evropský politický a právní diskurz*. 2019. Sv. 6, Vyd. 5. С. 137–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpopr_2019_6_5_21

31. Пеша І. Молодіжні банки як інноваційна технологія молодіжної участі. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. Вип. 1. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srso_2023_1_8

32. Жилиєв І. Б. Інституціоналізація підтримки українських дослідників – молодих вчених: досвід та проблеми. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 265–269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anpopr_2023_3_50

Нормативно-правові акти

1. Про основні засади молодіжної політики : закон України 27 квітня 2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>

2. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: указ Президента України 12 березня 2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>

3. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>

4. Про участь громадян у місцевому публічному житті : рекомендація Рес (2001) 19 Ради Європи від 6 грудня 2001 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_739.
5. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні (21 травня 2003 р.) : Конгрес місцевих та регіональних влад Європи URL: http://humanrightsinukraine.org.ua/wpcontent/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf
6. Рекомендація CM/Рес(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу від 31 травня 2017 р. URL: <https://rm.coe.int/recommendation-cmrec-2017-4-ukr/16808e4d93>
7. Про затвердження типової загальної короткострокової програми за темою «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 18 вересня 2023 р. № 149-23. URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-typovoi-zahalnoi-kortkostrokovoi-prohramy-za-temoiu-molodizhna-polityka-zasnovana-na-pidkhodakh-uchasti>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство молоді та спорту України. Офіційний сайт. URL: <https://mms.gov.ua/>
2. НДЦ «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка». URL: <https://dismp.gov.ua/>
3. Молодіжний працівник. Офіційний сайт. URL: <https://youth-worker.org.ua/>
4. Навчальний портал територіальних громад. URL: <https://portal-gromady.msp.gov.ua/>
5. Всеукраїнський молодіжний центр. URL: <https://auyc.org.ua/>
6. Громадська спілка «Національна молодіжна рада України». URL: <https://nycukraine.org/>
7. European Youth Portal. European Union. URL: https://youth.europa.eu/home_en
8. National Erasmus+ Office in Ukraine. URL: <https://erasmusplus.org.ua/korysni-posylannya/>
9. Офіс Ради Європи в Україні. Офіційний сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>
10. Проєкт Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза III». Офіційний сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/youth-for-democracy-in-ukraine>
11. Департамент молоді Ради Європи. Офіційний сайт. URL: www.coe.int/youth